

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 37. Gualachi excoluntur & apud eos Conceptionis oppidum fundatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

bergio (quem postea Hispanico Latinoque sermone laudatorem habuit) feliciter posuit. Gelidissimis noctibus procul ab lectulo vestes seponebat, ut postridie per algorem quartare cogeretur. Nihil de se magnifice loqui auditus est. Omnium amores castissimam oris venustate & urbanitate ad se alliciebat. Spreto parentum lachrymis, in Paraquariam navigans, triennio integro in Chilensis regni metropoli (In quo regno ejus patrus exercitus Regii instructor erat) latinam docuit. Inde in Tucumaniam revertens, Æthiopiis sibi blandientem fortiter abegit. Percorso quadriennali Theologiae curriculo, & ceteris religionis nostrae experimentis feliciter peractis, ad Urvaicenses missus in plenitudine aetatis, Christi die Veneris, & hora tertia, triumphum meruit. Nierembergus narrat, dum abs se Madrito discederet, in Indiam navigaturus, praesensisse nescio quos animi motus suggerentis venerationem erga Castellum: & exinde nunquam dubitasse, quin magna rei amantissimus juvenis coelitus destinaretur.

SED jam totis remis velisque vertor in Guairaniam, ubi Antonius Ruisius & Franciscus Diastanius, ab superioris anni expeditione reduces, Gualachorum regionem aggressi, inopinatam daemone cladem intulere. Regio Gualachorum, quos & Guanianas vocant, inter Taiaobae terras & Urvaicenses Iguasuanosque populos media, ad usque mare versus Brasiliam latissime excurrit. Gens omnis, ut lingua, sic moribus ab Guaranis differt, cum quibus paene continua praelia gerit. Numerosior longe foret, ni domesticis se belligerationibus attereret. Ubi enim hydromelle in circularibus compositationibus incaluerint, oblectamento in furorem verso, obviis quibusque instrumentis in sese insurgunt, adeo ferociter, ut multi aut foeda vulnera accipiant, aut animam cum crapula & sanguine evomant. Quae festivitates cum saepius occurrant, necesse est gentem omnem numero minui. Mortes augent frequentes magi, venena spargere & incantationibus mastrare assueti. Crebrum ipsis est cum daemone commercium. Venatione potius quam agricultura se sustentant. Exiguos pagos non longe abs se invicem semotos incolunt. Nullus ad eos haecenus Religionis Christianae ergo itaverat: ventitabant tamen finitimi ad ferrifodinas, quas pauculi Hispani non longe ab Piquirio Paranae influente exercebant. Igitur cum Gualachi fama percepissent magnum Taiaobam, cum quo bellum gesserant, abjurata feritate, Religioni Christianae nomen dedisse, ad Ruisium iterato nuncium misere, significantes aliquot pagorum municipales vitae Societatem, fundato magno oppido, amplecti velle. Ruisius in Incarnationis colonia cum Francisco Diastanio versabatur, cum id nuncii accepit: quo in socium assumpto, Villaricam difficillimo itinere petrexit. Inde ad Gualachos duo itinera erant: unum, quod per ferrifodinas quinque dierum intervallo ibatur. Alterum, quo adverso Hui-baño per Taiaobae & campestrium Indorum perpetuo belligerantium terras circumflectebatur: illo Ruisius, hoc Diastanius ingenti cum periculo processit: nam per eas terras aridissimas nullas haecenus penetrarat: primusque, favente Numine, feliciter eod perripuit Diastanius. Cui campestrium Gualachorum fines ingresso, sexto itineris per solitudinem die, majora pericula se ostentavere: duabus Antropophagorum cohortibus, & non post multo majoribus copiis occurstantibus, a quorum furore atque aliis discriminibus speciali semper Numinis favore se extricans, ad Gualachorum regionis partem peste infectam pervenit. Ubi ingentem infantium numerum, & interprete usum, quamplurimos adultos nostris Mysteriis prius imbutos sacris Undis abluit. Antonius vero Ruisius recto, ut dixi, itinere tendens, quinto postquam Villaricam discessit die, Gualachorum fines ingressus, grassante peste multis in locis, pluribus etiam capitibus salutare Aquas infudit. His rebus occupato, Chiquitorum trans flumen Piquirium incolentium nuncii occurrunt, unum de Societate Jesu Fidei Christianae magistrum & oppidi metatorem sibi concedi postulantes: quos spe alios domum remisit, spondens se eod Sacerdotem missurum, dum sufficientes Indi ad constandum justum oppidum concurrissent. Octo mensibus in peste infectis baptizandis positus, Ruisius & Diastanius tandem ad locum concurrerunt fundando oppido opportunum: quem locum insidebat Cohe

Parentum
conscriptus.

CAPUT
XXXVII.
Gualachi
excoluntur,
& apud eos
Conceptionis
oppidum
fundatur.

De Gualachorum
moribus.

TITULUS
IN
HUIUS
MORIBUS
GUALACHORUM
MORIBUS

Gualachi
Socios expe-
tant.

Peste grassante
baptizantur.

Chiquiti
Christiana
legis docto-
res expe-
tant.

Conceptionis
oppidum
fundatur.

Iter aper-
tum.

Francisci
Dialtanii
labores.

CAPUT
XXXVIII
Guiravera
ad Christi
Fidem fol-
licitatur.

Demon dolo
suo capitur.

Casiquius, quinque filiorum pater, quorum singuli singulis pagis moderabantur. Præterea multi alii circum viculi novæ foundationi accedere optabant. Igitur magno Barbarorum concursu, erectâ solemniter Cruce, oppidi fundamēta jacta sunt, quod Conceptæ sine labe Virgini solemniter consecrare placuit. Sub hæc initia Curitus, Gualachorum potentissimus, magni nomen apud populares & Hispanos adeptus, Ruisii invitatu cum centum asseclis Socios convenit, spondens se aut in suis terris oppidum fundaturum, aut si juberetur, ad Conceptionis oppidanos adjuncturum. Primum placuit: itaque in patriam cum spe dimissus est: stupentibus Hispanis, simplex Sociorum verbum potentius fuisse, quàm arma sua, quibus desperaverant magnum Curitum aliquando subjugari posse. Post ejus discessum, quod ad Taiaobæ regionem circumflexum esset iter per Indorum belligerorum terras, Antonius Ruisius indicibili labore per intactas sylvas novam viam aperuit, quadriduo deinceps permeabilem. At Franciscus Dialtanus novo Conceptionis oppido præpositus, Gualachorum linguam ad præcepta artis primus reducens, & liminaria doctrinæ Christianæ documenta scripto explicans, futuris temporibus eam Domini vineam exculturis magnam utilitatem attulit. Præterea artes mechanicas, & præsertim fabrilem, quarum noticiam ingenii dexteritate per se indeptus fuerat, exercens, gentem novam ferramentorum æquè egentem ac cupidam sibi maximè conciliavit. Exstructo templo, quantâ potuit pompâ in sepulchrum intulit infantis corpulculum, paulò antè mortem abs se singulari Dei providentiâ in una excursionè baptizatum; valuitque pompæ ostentatio ad permulcendos Barbaros, ut vellent deinceps infantes suos sacro Fonti lubenter exhibere. Fatendum tamen est, ex hac gente, ob ebrietatum & furibundorum rituum inveterationem, non admodum numerosos animorum fructus fuisse perceptos.

VBI Antonius Ruisius ad Taiaobæ terras aperto abs se itinere pervasit, ad Guiraveram novis foundationibus obnitentem, & nova oppida destruere conantem, Christi partibus conciliandum, animum adjecit. In quo superando ea fuit vis adhibenda, ut in ornamentum virtutis permixtus videretur, volente JESU Socios suos valido iterum hosti opponere, ut quasi concatenata una alteri triumphorum materia succederet. Nam Guiravera, Antropophagorum ac Ariolorum in Guairania facilè princeps, ob carnis humanæ aviditatem, ab longinquis vicinisque populis tanquam hominum exterminator habitus, Christiani sanguinis præfertim sitiens, omnem posuerat operam, ut Simon Maçeta, ad quem quamplurimos suæ factionis Ethnicos Religionis Christianæ ergò transfugisse intellexerat, in castes ollasque suas incideret. Insuper Casiquis omnibus, potestatis metu aut ariolandi maleficio sibi adherentibus, denunciavit, neminem sibi suavius blanditurum eo, qui Ruisium laqueis suis irretisset, assumque suo palato obrulisset. Huic sævitæ individua erat superbia, quâ se turpis belluorum Sacerdotem magnum, tum Guairaniæ totius Ducem appellabat: eoque yelania devenerat, ut ferociæ suæ vires non aliò, quàm ad avertendos ab Religione Christiana populorum animos, assertâ sibi phantasticâ Divinitate, usurpandas putaret. Ægerrimè ferebant Socii id hominis monstrum rebus veteribus conservandis & novis stabiliendis obstaculo esse. Idcirco eò omnes curas dudum circumtulērunt ad investigandum, num quâ via infestissimo hosti adeundo mitigandoque patēret. Sed ex variis experimentis ita didicerant, ut nullâ humanâ ope homo dæmonis familiaritate (ut ferebatur) infamis Christianis rebus conciliari posse crederetur: præter spem tamen dæmon suis artibus captus est. Nam cum ex Ariolorum cadaveribus oracula sua tanquam ex tripode promeret, renovatâ Pythagoræ *μετεμύχθουσι*, dixisse fertur, Quaracitii, olim ante mortem pro Deo habiti, animam in Antonii Ruisii corpus demigrasse, omnemque Divinitatem suam in eum transtulisse: quâ re pervulgatâ, Ruisius Deus esse & Quaracitii rediviva imago Ethnicorum omnium ore ferebatur. Quæ res præter dæmonis consilium haud minùs emolumenti dempsit Ethnicorum rebus, quàm adjecit rei Christianæ, plurimorum animis eâ occasione ab superstitione avertis; dæmonis dolo in favorem novæ legis cedente. Quippe Guiravera studio incensus

videndi